

Domáci glasovi

Štev. 119

Lienz, sreda 19. junija 1946.

Leto 2.

MAJHNA MEDIGRA NA SLOVAŠKEM

Trditev, da sport narode povezuje, večkrat ne drži. Dne 30. maja bi se v Bratislavi morala vsiti nogometna tekma med češkim in slovaškim moštvom. Volitve v novi parlament so bile pravkar minule, v državi je še pravkar napetost zadnjih tednov; vse je bilo še pomešano z veseljem zaradi zmage slovaške demokratske stranke, ki je končno le bila zmaga ideje o samoupravni Slovaški.

Napetost sama pa ni povzročila niti pred niti po volitvah nobenih demonstracij. Nekaj študentov je sicer po volitvah priredilo obhod in zahtevalo prepoved neke gledališke predstave v mestnem gledališču, ker v predstavi baje Slovaško obrekujejo. Iz istega vzroka sta bila po volitvah prepovedana dva filma. Politični jetniki v Bratislavi jetnišnici, skoraj sami pristaši biše Hlinkove stranke in slovaške vlade, so v svojih celicah peli slovaško himno, čim so zvedeli za izid volitev. To pa so bile tudi edine politične demonstracije do da, dokler nogometna tekma ni razburkala nacionalnih čustev.

Ko je češko moštvo prišlo na igrišče, so ga izžvižgali, v zboru so ljudje vpili "Vsi Čehi ven!" in "Udarite po Čehih!" Češki gledalci in igralci so bili dejansko napadeni, prišlo je do pretepanja, katerega so se dejansko udeležili tudi slovaški vojaki, v veliko nevoljo njihovega poveljujočega generala, ki je prišel gledat tekmo. Zmešnjava je postala tako nevarna, da so oblasti zahtevale vojaške podpore in alarmirale gasilce, katerim je nato v pravem smislu uspelo ohladiti razgrete duhove.

Ta mala medigra bi bila komaj omembe vredna, če se v njej ne bi pokazale nacionalne težave, s katerimi se mora nova Češkoslovaška še vedno boriti.

Po prvi svetovni vojni je češka republika doživljala hude narodnostne boje. Sedanja vlada je poskusila radikalno odstraniti jedro nevarnosti s tem, da je izgnala vse Nemce in Madžare. Rutensko vprašanje se je rešilo samo od sebe, ko je Češkoslovaška odstopila to ozemlje Sovjetski zvezi. Tako je ostalo samo še vprašanje ureditve dobrih odnosov s Slovaki. Izdani so bili ukrepi, ki so predstavljali nekako samoupravo in ki so nosile v sebi kal državnega dualizma. Toda kakor kažejo bratislavski dogodki, zeva v programu nekje še ena razpoka. Nasprotja še vedno obstoje.

"Die Furche" od 15. junija 1946.

SLOVENCII V USA

(Nadaljevanje.)

Slovencev v Milwaukee: Vseh 4.100, preseljenih iz starega kraja 2.120. Rojenih od priseljenih ali mešanih staršev 1.720, od tu rojenih staršev 260.

Slovencev v New Yorku: Vseh 4.260. Iz starega kraja priseljenih 2.500. Od priseljenih ali mešanih staršev 1.700, od tu rojenih staršev 60.

Slovencev v Pittsburghu, Pa.: Vseh 2.460. Iz starega kraja priseljenih 1.060. Od priseljenih ali mešanih staršev tu rojenih 1380. Od tu rojenih staršev 40.

Slovencev v San Francisco: Vseh 2.100. Iz starega kraja priseljenih 1.120. Tukaj od priseljenih ali mešanih staršev rojenih 880, od tu rojenih staršev 100.

Kako naj sprejmemo te številke?

Naj jih sprejme kdo, kakor hoče, eno je jasno in gotovo: to so uradne številke, povzete iz uradnega ljudskega šteta, da so poročila, ki jih prinašajo, uradni dokument. Ako so, posamezne narodnosti na primer v bivši Avstriji osporavale številke vladnih ljudskih štetij, so za to svoje osporavanje imele močan dokaz, da je vladna državna politika potujčevanja zahtevala od države, da jih je potvarjala. Kdo more kaj takega očitati naši državi USA? Zato je jasno, kdorkoli in kadarkoli bo pisal o tem vprašanju, kadarkoli in kjerkoli se bodo rabili podatki o številu posameznih narodnosti v naši državi, torej tudi o nas Slovencih, vsikdar bodo ta poročila za vse merodajna. Vsa druga mnenja bodo pač ostala samo osebna mnenja, za katere ni pravih dokazov. Vse to nam pa kaže, kako važna so tudi za nas ta uradna statistična poročila.

Iz teh števil v vladnih poročilih o ljudskem štetju iz leta 1940 pa vsaj približno lahko sklepamo, koliko nas je bilo največ v Ameriki. Če primerjamo številke iz l.1940 z onimi iz leta 1930, mirno lahko sklepamo, da nas je moralo biti največ okrog 300.000.

Te številke nam pa pokažejo tudi, kako naj sodimo o bodočnosti ameriške Slovenije, to je o času, kedaj bo naš narodni pogreb?

O naši slovenski bodočnosti v Ameriki si gotovo nihče ne dela kakih utvar. Jasno je nam vsem, da bomo, da, da moramo preje ali sleje umreti. Ameriški "topilni lonec" dobro dela in hitro dela. In prav je tako. Koristi države to zahtevajo. Nobena priseljena narodnost tukaj nima bodočnosti, tako tudi ne mi Slovenci.

So sicer tu v Ameriki na primer Irci. Ti so izgubili svoj narodni jezik že doma. Toda tu v Ameriki je pa še četrti, peti roč prav tako irski, kakor so bili prvi priseljenci iz Irske. Toda pri njih je vera, ki jih ohranja kot narodnostno skupino. Toda ker govore angleščino, torej državni jezik, se nikomur to ne zdi za državno škodljivo, ako ostanejo tudi naprej zvesti Irci.

Toda na kaj takega nobena mala narodnost računati ne more.

Vprašanje, ki nas danes ameriške Slovence zanima, je samo to: kedaj bo naš pogreb? Koliko časa še lahko računamo, da se bomo ohranili kot narodno živa skupina? To je važno vprašanje zlasti za naše jednote in naše organizacije, posebno pa za naše časopisje.

Tudi o tem vprašanju so bila med nami zadnjih petnajst let različna mnenja. Nekateri že vsa ta leta napovedujejo naš pogreb. Drugi mislijo nasprotno, da še dolgo nismo na "smrtni postelji", temveč še polni zdravja in življenja. Tudi na to vprašanje dajejo statistična poročila iz leta 1940 precej točen odgovor.

Kakor razvidno iz zgoraj navedenih števil, je bilo leta 1940 v Ameriki še 80.580 Slovencev, rojenih v starem kraju, starih manj kot 55 let, teraj še mladih. polnih življenja, kakor telesnega, tako tudi narodne zavesti. Če k tej številki dodamo, da jih je od 5.780 v Ameriki rojenih od tukaj rojenih staršev še celih 4.860 prišlo slovenščino za svoj materni jezik, nam postane slika naše narodne bodočnosti še bolj jasna. Po teh številkah najbrže popolnoma

mirno sklepamo, da še najmanj dobrih 25 do 30 let lahko računamo na obstoj ameriške Slovenije. To je pa že še lepa doba, ko se vsako delo in vsak trud za narodno stvar ne samo izplača, temveč da je dolžnost vseh, ki vodijo narod, da mu ostanejo zvesti in nadaljujejo s svojim delom, da je še čas za marsikaj novega in koristnega za narodno stvar. Pojasnila v teh vladnih poročilih celo kažejo, da si vlada to želi, ker vidi v tem tudi delo za državne koristi.

Vsem pa govore, nikari ne silimo v grob, dokler ne bomo res utrtvi! Za umreti je vedno čas. Veselimo se življenja in zdravja, do klor'ga imamo in pridno delajmo tudi narodno.

Zanimivost v teh statističnih vladnih poročilih so pa številke o Hrvatih in Srbih. Poročajo namreč, da je v Ameriki

Hrvatov115.440

Srbov 37.640

Skupaj153.080

Če primerjamo to številko s številom Slovencev, bi bilo v Ameriki Slovencev za 25.560 več kot obeh skupaj, Hrvatov in Srbov. Kako naj si te številke razložimo, ne vemo.

"Zadeva nas vseh"

Na univerzi v Fordhamu je ameriški kardinal Griffin govoril o demokraciji in pri tej priliki dejal:

"Predvsem moram poudariti, da demokracija ni edina oblika zdrave vlade. Vendar pa, če je demokracija prežeta z nabeli krščanstva, je sposobna, da prinese ljudem srečo in napredek v moderni državi. Ravnotako je tudi sposobna, da pospešuje dobrodelnost in mir med narodi. Vi sedaj uživate pravo demokracijo, ki pa seveda ni dovršena. Dobro vemo, da jo je mogoče še vedno izboljšati. Prava vlada mora delati v dobro vsej skupnosti, ne pa, da zadovolji potrebam raznih klik in strank.

SVOBODA. "Taka vlada ne sme biti despotska, nihi nasilna. Oni, kateri žive pod njo morajo imeti pravico svobodne kritike in ko končno preneha doba njenega delovanja, tedaj mora ta vlada ljudem, ki jim je odgovorna, položiti svoj račun in razpisati ponovne volitve."

"V demokraciji mora vladati svoboda tiska in svoboda govora. V demokraciji pa mora biti tudi zajamčeno državljanom, da žive mirno in v harmoniji brez kakršnekoli kontrole ali pa v strahu pred tajno policijo."

"Po našem pojmovanju pomeni demokracija svobodo posamezne osebe, kajti ona priznava vrednote človeške osebnosti. Te vrednote pa izvirajo iz pripadnosti bitja človeški družini, iz svobode, katero mu je dal Stvarnik in s tem, da se je učlovečil kot božji sin. Iz tega sledi, da so vsi ljudje enaki in da imajo tudi enake pravice."

DIKTATURA. "Če tedaj hočemo zavarovati mir na svetu, je predvsem potrebno, da se priznava vrednost človeške osebnosti in človečanske pravice vsepovsod.

Drugič, mi priznavamo, da so vsi ljudje bratje. Vsi so tudi ustvarjeni od istega Boga in odrešeni od njegovega Sina. Vendar je človeško bratstvo brez pomena, če nima podlage v božjem očetovstvu. Narod, ki ne priznava božjih pravic, nikdar ne more priznati človeških pravic. Zanikanje božjih pravic vsebujejo tako nacistični kot tudi ko-

unistični sistemi.

Nekateri govore o diktaturi proletarijata; dejansko pa vendar ni tako. Delavci ne vladajo, marveč so odvisni od diktatorja, ki je bodisi en sam človek, bodisi stranka, ki ima vso oblast.

SUZENJSTVO. Svoboda, kot jo mi razumemo, ne more obstajati v takem sistemu. Človek postane samo orodje države in je obsojen na to, da služi ali z eno besedo - postane suženj.

Ce hočemo ustvariti mir na svetu, tedaj mora vse narodovo in mednarodno udejstvovanje sloneti na pravici in krščanski ljubezni, na načelih naravnega zakona in evangelija. Pravičnost zahtevam da priznavamo vsakemu to, kar mu pripada; krščanska ljubezen pa, da pomagamo svojim sobratom brez ozira na raso, narodnost ali vero.

Ce so tedaj ljudje druge narodnosti naši bratje, potem je naša dolžnost, da jim pomagamo, če so zatirani, da jih rešimo pred pomanjkanjem in preganjanjem. Ce bi ta krepost krščanske ljubezni prevzela srca in misljenje ljudi, potem bi ne imeli tak strah pred novo vojno.

Vendar pa vi in jaz dobro vemo, da so narodi in ljudje, ki poskušajo sojati mržnjo in spore, raztreseni po vsem svetu. Ti so bolj nevarni kot vojni hujskači.

Ce naj torej zavarujemo mir na svetu, tedaj je treba uresničiti to, da bodo vsi narodi smatrali, da je blagostanje in napredek vsake rase ali naroda skupno zadeva nas vseh. Tisti narodi, ki žive v blagostanju, naj v večji meri pomagajo potrebnim."

"The Universe" 17. 5. 1946.

= : =

JUGOSLAVIJA IN ZAPADNE VELESILE. Londonski radio je 13.t.m. javil sledečo vest: Jugoslavija je Vel. Britaniji in Združenim državam poslala noto, v kateri zahteva ukinitvev poslovanja "Komisij za odkopavanje vojaških grobov" in sicer iz "zdravstvenih razlogov". V noti izjavljajo, da je treba smatrati voditelja ameriškega urada za registriranje ameriških grobov v Jugoslaviji majorja Coombsa kot "nezaželjeno osebo". Coombs, ki se trenutno nahaja na poročnem potovanju v Italiji, je pred nekaj dnevi protestiral proti aretaciji jugoslovanskega inženirja Nikolića, ki je sodeloval pri ureditvi ameriškega pokopališča v Belgradu. Do aretacije je prišlo po neki spominski svečanosti za nekim padlim ameriškim letalcem. Nikolića obtožujejo obrekovanja Titovega režima.

Čilo posebnega atenskega dopisnika Anatolske agencije o tem, da prihajajo v Albanijo in v Jugoslavijo baje veliki transporti sovjetske vojske, ki se razmeščajo vzdolž grške meje. Agencija "Tass" je pooblaščen izjaviti, da je gornje poročilo popolnoma izmišljeno in da ga navedena agencija širi v očividno klevetniškem cilju."

RAZPRAVA PROTI VOJNIM DOBIČKARJEM se je vršila v Ljubljani dne 11. junija. Ugotovili so vojni dobiček za sledeča podjetja: Zadruga tiskarna, Ljubljana, 154.400 din; Jakša & Comp.; Lj., 1, 346.162 din; "Karton" d.z.o.o. v Lj., 153.453 din; Kmetijska zadruga, Lj., 767.484 din; Nabavna zadruga mestnih uslužbencev Lj., 230.047 din; Konsumna zadruga za Ljubljansko okolico, 37.014 din.

MOSKVA DEMANTIRA. Belgrajski radio je 7.t.m. javil sledeče: "Te dni je radio Ankara podal poro-

UMRLI SO: Ivan Tome, Ljubljana; Alojzija Cotić, Ljubljana in Jancz Bezjak, samost.brat.